

PASERILE NE SUNT PRIETENI !

(Desen de: N. Mantu)

BIBLIOTECA
M. C. C.
M. C. C.
M. C. C.

E VORBA SĂ SE ÎNFIINȚEZE O SOCIETATE DE ORNITOLOGIE

de: MIHAIL SADOVEANU

Iubite Prietine (Prietinelul acesta e copila mea Profira S., care are norocul să facă parte din tagma scriitorilor, tot atât de puțin prețuită tagmă cași cea a vânătorilor și pescarilor, din care fac parte eu), iubite Prietine, ai dreptul să saluți, într'o gazetă nouă, întemeierea în țara noastră a societății de ornitologie. După cum arată luminata expunere a domnului Aurel Comșia, inspector general de vânătoare, de care ai luat cunoștință, e un proiect numai, pornit din inițiativa vânătorilor, dar avem dreptul să nădăjduim că proiectul va deveni realitate. Ciudat pare numai — deocamdată — că sînt amestecați în afacerea asta vânătorii. Pentru profani, vânător înseamnă prigonitor al faunei pădurilor, munților și cîmpurilor noastre. În realitate, distrugători sînt necunoscătorii și braconierii — pe care noi nu-i putem socoti în breasla noastră. Câci noi, vânătorii, nu mai ținem breasla noastră dintr'o nevoie crudă de hrană, ci, după evoluția firească a tuturor celor omenești, am ajuns să transformăm un vechiu instinct sălbatic în dragoste de cele frumoase ale lui Dumnezeu, și, între cele frumoase, trebuie să numărăm sălbătăciunile care animă și fac mai interesante singurătățile.

Se mai adaogea aici încă o chestie delicată, care începe a se lămuri, în timpurile noastre, prevestind zorile altei vieți morale în omenire. Tînărul popor american ne poate fi pildă în direcția aceasta.

Istoria păstrează încă în analele ei mărturiile crâncene ale sclaviei, cînd semnul nostru sărman era socotit alături de animal și i se tăgăduia suflet și rațiune. Dealtmînterii știi că și femeia s'a bucurat cîndva de același tratament din partea stăpînitorilor lumii, adică a bărbaților, și tîrziu a început a fi scoasă (cu câte greutate și lupte!) din umilinta ei. Incet-încet, din veac în veac, condiția umiliților și obișnuiților s'a îmbunătățit și domniile vieții au binevoit să admită că, avînd aceiași strămoși în paradisul de odinioară, toți pămîntenii au dreptul să cugete și să fie liberi. În acest domeniu Iisus Hristos a fost învățătorul cel mare, prin iubire. Dela sfînta lui propovăduire s'a realizat ceva, și omenirea a schițat intenții de a-și muta luceafărul călduzitor din nordul violenței în răsăritul blîndeței. Nici noi, nici nepoții noștri nu vom apuca, vai! acea vreme a împăcării și înțelegerii pe care a prorocit-o blîndul Galilean; fiara dintru început se sbate încă în om; războaiele și catastrofele aruncă neconținut sonde în fondul nostru primar, și se găsesc și filosofi care să demonstreze că adevărul îl dețineau zeii urii și dezastrului și că blîndeța e un element factice, adaos în chip fals naturii noastre.

Totuși omenirea nu va merge îndărăt. Drumul ei șovăitor dîbuie spre alinarea desăvîrșită. Dumnezeu a pus în cițva aleși ai săi, în veacuri, semnele înțelegerii. Prototipurile divine, apărut misterios la intervale, a dat un sens destinului nostru.

Iubirea a fost cîndva pentru oameni un instinct brutal. Creștinismul i-a dat un orizont vast. După desrobirea

din întuneric și nerecunoaștere a sclavilor, iată vine rîndul fraților noștri mai miți, animalele. E vremea să cadă și această cetate o prejudecății. Animalele au sentiment și inteligență.

Americanii mai ales lucrează acum sîrguitor la protecția locuitorilor singurătății. În sufletul tînăr și entuziast al fraților noștri de peste Ocean, a renăscut par'că uimirea ochilor pentru cele veșnic nouă ale creației. În Statele-Unite și în Canada, s'au alcătuit parcuri pentru a salva dela pieire totală bizonii. S'au creat societățile de protecție și zonele sacre, în care sălbătăciunile pot hălădui ca în edenul primitiv. Indatăce s'a făcut pentru ele pace și a apărut și în lumea lor luceafărul blîndeței, s'a putut ușor observa, că aceste sălbătăciuni disprețuite și nesocolite au sentiment și inteligență, care evoluează și progresează cu uimitoare repeziciune. Canadianul acela, pe care am uitat cum îl chiamă, despre care mi-a vorbit amicul meu Aurel Comșia, îmblînzise cîteva gîște sălbatice. Aceste gîște, simțindu-se foarte bine la ferma lui, s'au apucat într'o bună zi, la epoca pasajelor de primăvară, să abată și să aducă la gazda lor un stol de alte gîște, ce se aflau în trecere spre pol. Americanul le-a primit, le-a făcut onorurile fermei cu discreția cuvenită, cinstindu-le cu porumb. Relațiile între aceste pîrbege și fermier au avut un rezultat destul de plăcut, deși costisitor; în alt sezon, au venit la fermă ca să ospăteze porumb și alte rînduri de gîște migratoare. Cheltuiala fermierului nostru a fost mai tîrziu copios răsplătită de faima minunii și de vizitele organizate din toată America la soborul gîștelor sălbatice.

Nu știi dacă au băgat de samă zece cetitori de gazete, în Țara Românească, anunțul morții unui scriitor canadian, cu numele Grey Owl. Cronicarii gazetelor noastre au tăiat cu foarfeca din gazete străine informația, fără a fi cunoscut desigur acțiunea și cărțile lui Bufniță-Cenușie. Acest metis indian, vânător în Canada, și-a creat o faimă fără moarte, împrietinindu-se cu castorii și devenind protectorul lor.

Mama lui Bufniță-Cenușie aparținuse neamului Indianilor-Apași. Anahareo, nevasta lui Bufniță-Cenușie, se trăgea din șefii ai Pieilor-Roșii. Porecla indiană a acestei frumoase, sprintene și mîndre muieri era Ponney: „căluțul“. Se știe ce civilizație puternică, în legătură cu sufletul și caracterul, au avut copiii vechi ai lumii nouă. Trăiau fericiți într'o natură încîntătoare, prețuind și cîntînd toate ale lui Dumnezeu. Soarta lor a fost să fie distruși de cuceritorii europeni. Cînd bizonul a ajuns să fie reprezentat numai prin cîteva exemplare, cuceritorii au alcătuit pentru acest splendid animal regiuni de protecție. Tot așa au făcut și pentru alte sălbătăciuni persecutate. În același timp au observat că se stînge și rasa cu totul distrusă a Pieilor-Roșii, dîndu-și samă destul de tîrziu că pierderea pentru umanitate e foarte mare. Nu e locul aici să arătăm ce suflet ducea cu ea în mormînt această rasă. Americanii de azi deplîng stîngerea autohtonilor și se întrec să le arate titlurile de nobleță reală și de

originalitate pe care și le afirmaseră în fața Celui-Etern.

Deci Anahareo, urmînd în pustnicie pe soful ei vîntor și viețuind cu el într'o colibă azi, în altă colibă mîni, fie la malul unui lac, fie pe tîrmul unui torent între codri, era tristă nu atît pentru viața-i singuratică și monotună, cît pentru meșteșugul de ucigaș al lui Bufniță-Cenușie, soful său. Bufniță-Cenușie întindea curse animalelor singurătății, ca să le jefuiască de blană. Din dragostea lui Bufniță-Cenușie pentru Anahareo și din marea lumină care s'a făcut în el, de înțelegere pentru toată zidirea lui

Dumnezeu, a ieșit acea hotărîre eroică ce i-a îndemnat pe amîndoi să devie prietini ai animalelor pustiei, încetînd vechiul războiu.

Intr'adevăr, de mii și zeci de mii de ani omul prigonește animalele sălbatice. Indată ce omul își schimbă față de ele atitudinea, are loc acel miracol ce s'a produs și în viața acestei părechii de indieni.

Ciuflu și Mînza (ca să dăm tîlmăciri romînești poreclelor lor indiene) au adoptat doi pui orfani de castor și i-au îngrijit cu dragoste. Măicuța-castor murise în chinuri, spînzurată în capcană, și în ultimele ei clipe încă încerca să tragă la sînul ei cu minuța-i liberă pușorii flămînzi. Ciuflu și Mînza au crescut puii cu sugăricea; și, ca în poveștile noastre populare, acești pui au fost copii' lor adevărați, plini de inteligență și de drăgălășie.

Castorii au trăit cîndva și în țările romînești. Numele lor vechiu e „brebii”

sau cîinii de apă. Neamul lor ce mult a pierit de mîna omului și amintirea lor a rămas numai filologilor, care descopăr numele animalului în numele de familie al unor pămînteni. Acești brebi erau animale blînde între ele și sociabile; trăiau în singurătăți desăvârșite și-și clădeau colibe în iazuri. Iazurile însăși erau statornicite prin munca lor și printr'o subțire pricepere inginerească. Nivelul apei era ținut așa fel ca magaziiile colibelor și locuințele din iaz să stea deasupra luciului. Iar intrarea în colibe era prin fundul apei. Pentru ȋscușința lor, vechile Piei-Roșii ale Americii le recunoscuseră

ILUSTRĂȚIUNEA de pe coperta numărului acestuia — lucrarea maestrului N. Mantu — slujește ideea ocrotirii paserilor noastre, idee, care e sîmburele mișcării ornitologice inițiată de Dl. A. Comșia. Ca și în multe alte direcțiuni, va trebui să se înceapă o nouă educare a poporului nostru și în ceea-ce privește purtarea și sentimentele noastre față de ființele care trăiesc împrejurul nostru, și cu deosebire față de paseri.

Educația are să înceapă din școală; iar în școală în cel dintîi rînd la băeții mai răsăriți, elevi de liceu, care la rîndul lor pot fi tot atîția apostoli ai dragostei față de paseri, propovăduind această poruncă copiilor satelor noastre. Și aici, doar începutul e greu. E greu pînă se face cea dintîi încercare. Ia un băiat, — care dacă vede o pasere are un singur gînd: cum să o apropie și să o doboare cu praștia sau cu piatra aruncată măestrit; care se urcă pînă în vîrf

dreptul la o poreclă caracteristică: pentru ei, brebii erau „poporul castorilor”.

Cei doi brebușori din singurătatea canadiană, deveniți copii ai omului, au făcut multe drăcii și isprăvi drăgălăse, încîntînd viața părechii noastre. Pînă ce, într'o zi, au dispărut. Probabil că au fost prinși și ucși de oameni.

Tristeța lui Ciuflu și a Mînzei a fost amară, dar hotărîrea le-a rămas statornică. Cu toate greutățile vieții, au hotărît să fie nestrucată pacea cu animalele codrului. Au găsit și au crescut alți orfani de castor; și aceștia s'au dovedit drăgălăși și isteți în alt chip — arătînd cu prisosință inteligență, suflet și mai cu seamă personalitate

Guvernul canadian a recunoscut lui Grey-Owl dreptul de a fi protector al castorilor și l-a autorizat să constituie pentru poporul brebilor un parc sfințit pe pămîntul Canadei. Lumea s'a dus să vadă minunea; Grey-Owl și-a scris conversațiile și observațiile în cărți celebre, pe care le pot citi și unii dintre compatrioții noștri — cei ce nu se socolesc prea bătrîni și nu au sufletul prea uscat.

Din milosîrdia strămoșilor vîntori de mult a tăcut mugetul bourilor în codri, a intrat în tihna pieririi zimbrul și au fost distruși brebii. Unii dintre contemporanii mei sînt tot așa de aplecați să desființeze complet sîmînța oricărui vînat de pe pămînt, din aer, și din apă. Legile de protecție ale vînatului și

pescuîtului și crearea regiunilor de pace completă pentru sălbătăciuni luminează întrucîtva anii de după războiu, care, ca și aiurea, au adus și în țară la noi atîta mîhnire. Se adaugă acum societatea ornitologică: îi doresc din inimă să găsească proșelții. Vom păși astfel pe drumul pe care se cuvine să pășim, ca să ni-se pară viața mai bună și frumoșele lui Dumnezeu mai scumpe. Astfel, mai curînd și inimile noastre vor răspunde vorbelor Apostolului, care grăia atît de pătrunzător de iubire. După două mii de ani, vorbele sfinte n'au trecut încă din texte în inimi.

plopului, ca să jefuiască cuibul de grangur, — ia un asemenea băiat dușmănos și silește-l să asculte cu băgare de seamă o privighitoare, care umple noaptea de cascadele ei de melodii, sau să privească cu luare aminte istețele acrobații ale unui pițiguș, sau culorile din penele unei prigoare. A doua oară nu va ridica piatra și nu va zdrobi cuibul, ci va găsi o nouă și mai aleasă plăcere: să descifreze modulări noi în cătecul paserei, să vadă de nou gimnastica pițigușului să admire nesătul splendorile de pietre nestemate cu ale căror culori a împodobit Dumnezeu unele paseri. Să ne străduim, ca în locul plăcerii distrugerii să punem în sufletul copiilor noștri plăcerea — cu mult mai mare — a dragostei, față de acești dușmăniți prieteni ai noștri: paserile.

Frumosul tablou al pictorului Mantu — zugrăvit pentru revista noastră — e astfel un adevărat program.

„C.”

„Clocărlia cea voloasă în văzduh se legăna
„Și 'ntoarcerea primăverei cu dulci ciripiri serba...”

(Costaki Negruzzi)